דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין ח.

פסילנא לך. שהזכרתני טובתך: **חזייה.** רב כהנא להודאה גברא: **דהוה גאים ביה.** ברב. סומך וכוטח עליו ומדבר גבוהות: **מפיקנא לך רב מאונך.** (ה) מודיעך שאין רב יכול לסייעך דמשמתינא לך: **אילימא לעיוני ביה ומיפסקיה.** לאמיתו: **לאקדומיה.** אם בא לפניך דין של פרוטה וחזר וכא דין אחר של מנה הקודם לפניך הקדם לחתוך: **כי המשפט לאלהים הוא.** כאילו אתה דן ומוציא ממון מיד הקב"ה שהרי עליו להחזיר ממון לבעליו: **על דבר זה.** שנטל שררה לעצמו לומר תקריבון אלי (דברים ה) שהיה לו לומר תקריבון לפני הסכינה: **נעגם מפה.** שלא זכה (ו) שלא נאמר לו פרשת נחלות עד שבא מעשה לפניו ולא ידע מה להשיב: **כתיב ואלוה אם שופטיכם.** משמע אם תכמיהם הזהיר להדיין ליכור (ז) המשפט והחקים על כרחם: **וכתיב ואלוה אתכם.** לליכור עצמם הזהיר ומה הולרך להזהירן: **כי אתם תכוה אם העם.** משמע גם אתה כאחד מהן: **כי אתה תכיא.** משמע (לשון) שררה נוהג (ח) עליהן: **משה אמר לו זקיני סנהדרי (ט) עמכם (י).** על פי הסיב עשה מעשה ולא תשתרר עליהם להחזה קבלת דכי אתה תכוה משה אמרו לדכתיב' ביה אל הארץ אשר נשבע ה' וגו' וכמקבלת דכי אתה תכיא כתיב אל הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם (ו) וגו' אלמא דהקב"ה בעצמו אמרו: **דבר אחד.** מנהיג אחד: (ג) **יומא דדינא.** שני ומחמישי מקנת עזרה היא בנ"ק (דף פג:): **אומוני לדינא.** ב"ד שבולמין שלוחם לבעל דין שלועקים עליו לבא ולדון לפניהם לריך הבלית להזמינו בשם שלשתן: **ואמר משמיה דרב.** פלוני דיין מזמינך לא אמר כלום ואי לא אחיל לא משמתינן ליה: **דיני קנסות.** זה שמלם יומר מדינו: (מ) **המוליא שם רע.** לא מלאתי לבתר כתולים ולא להבנה שאינו מביא עדים שזיעתה מחתיו דאי מנפשות קאמי לא אמר ר"מ בשלשה: **וחכמים אומרים כו' מפני שיש בו דיני נפשות.** קס"ד דהכי קאמרי מעוס אחיכא מוליא שם רע דשייך ביה דיני נפשות וכגון שמביא עדים ובגמרא פרכינן וכי יש בו דיני נפשות מאי הוי השתא מיהא לא דיני נפשות הוא לליכא עדים (נ): **ור"מ סבר אין מושיבין ללעז.** אין מושיבין שמא כשיבואו לב"ד ולא הקול ישמעו עדים ויבואו ויעידו שזיעתה מחתיו ועכשיו אין הבעל יודע בהן ותבעי כ"ג דשמא יבא לידי דיני נפשות ובבנן סבבי מושבין: **דס"ע לא חיישינן ללעז.** ואם תחילת תביעתו של בעל לא בא לידון על פי עדים אלא על ידי עלמו ולהבפילה כתובתה מודו רבנן דבשלשה: **והלא כבון דאיבניף עשרים ושלשה.** שאמר הבעל להביא עדים שזיעתה מחתיו ולא מלא: **ואיבדור.** הדיינין והלבו להם: **ואמר.** הואיל ואין לי עדים דבו לי מיהת בשלשה דיני ממונות להפסידה כתובתה ע"י עלמו דקיי"ל (כתובות דף י.) חכמים מיקנו להם לבנות ישראל לבתולה מאתים ולאלמנה מנה והם האמינוהו להפסידה על פיו חזקה אין אדם בוחת בלפועדה ומפסידה. רבי מאיר סבר בשלשה דאין מושבין לבבוד הראשונים ודנין אפילו בשלשה ובבנן סבבי מושבין לבבוד הראשונים ובבי כולהו: וחכ"ל

מסורת הש"ס

א) רש"ל מוחק זה [עי' רש"י לעיל בדף ו: ד"ה שיסכן], ב) כ"כ קיצ., ג) שם לקמן עמ:, ד) [מוספתא יומא פ"ד שבת לב. כ"כ שם], ה) תנוא אמ העם וכתי' כי אתה תבוא אל בני ישראל], ו) [עיין תוספות בכורות לא: ד"ה מ"ר], ז) רש"ל מי בהליעות פשיטא ג' כעיון אלא מי', ח) רש"ל רבה, ט) שאמר לו כל"ל, י) [מהפפטי המוקים כל"ל רש"ל], כ) [נכוא. רש"ל], ל) [נפסוק: להם], מ) מכלן שיך למתני' דף כ., נ) ע"כ שיך למתני',

תורה אור השלם

1. לא תכירו פנים במשפט כקטן כגדל תשמעון לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא והדבר אשר יקשה מכם תקרבון אלי ושמעתיו: דברים א יז
2. ויקרב משה את משפטן לפני יי:

במדבר כז ה
3. ואצוה את שפטיכם בעת ההוא לאמר שמע בין אחיכם ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו: דברים א טז
4. ואצוה אתכם בעת ההוא את כל הדברים אשר תעשון:

דברים א יח
5. האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את היונק על האדמה אשר נשבעת לאבתיו: במדבר יא יב
6. ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע יי לאבתם לתת להם ואתה תנחילנה אותם: דברים לא ז
7. וצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך:

דברים לא כג

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה מפיקנא לך רב מאונך מכחך מודיעך: (ב) ד"ה משה וכו' שנדור ראתה עמהם: (ג) ד"ה יומא דדינא ל"ל אמר ד"ה ומומר משמיה: (ד) תוס' ד"ה מודיע כיון שאינו כח:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה משה כי' זקנים שבדור עמהן. מלא עמהן ממתן וכ"כ עמך:

מוסף רש"י

ראויה פרשת נחלות כו' ראויה היתה פרשת מקושש כו'. ולא תאמר אם לא דברו בנות צלפחד ולא מתחיב מקושש היו שתי פרשיות הללו חסרין מן התורה, והכי נמי איכא למימר שכרבה מלות הסרים מן התורה לפי שלא אירעו המעשים (רשב"ם ב"ב קיט:). שמגלגלין חובה. דייני קקילה שחמורה, בעת הוא לאדם לדון בחנק, על ידי חייב. מקושש, וזכות. שהבנים והקרובים יכיסו את קרוביהם, על ידי זכאי, בעת בלפחד (שם קיט:). אתה והזקנים שבדור עמהם. וקנים שבדור יהיו עמך, הכל לפי דעתן ועלתן (דברים לא ז). טול מקל והך על קדקדם. הקב"ה אמר ליהושע כי אתה תביא ובו', תביא על כחמה, הכל תלוי בך (שם).

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פכ"ג מהל' סנהדרין (הל"ג) והלכה ו סמג עשין קו טוש"ע מ"מ סימן ז סעיף ז:
ב (מיי' שם פ"כ הל' י טוש"ע מ"מ סי' י סעי' ד):
סו ג מיי' שם טוש"ע מ"מ סימן טו סעיף ח:
סז ד ה מיי' פכ"ב שם הלכה כ ג סמג שם טוש"ע מ"מ סימן ח סעיף ד:
סח ו מיי' פ"ב מהל' כרטות הל' כ סמג עשין מז טוש"ע מ"מ סי' קנב סעיף ח:
סט ז ח מיי' פכ"ב מהל' סנהדרין הלכה ז סמג עשין לו טוש"ע מ"מ סימן יא סעיף ב:
ע ט מיי' שם פ"ב הלכה ח סמג שם [טוש"ע מ"מ סי' א סעי' ח]:
עא י מיי' שם הל' ג:

רבינו חננאל

בבזיון אלא צריך להתעסק בהן בכולן כמו שהן מפורשין בס' לא יחפוד והא דאמר רב לאושפיזא פסילנא לך לדינא ודבר אחד בדור ולא שנים דברים כולן פשוטין הן: **תנא** דמתן בשלשה אוקימנא אומוני לדינא והני מילי בלא יומא דדינא צריך למימר השליח כי שלשה שלחו אותי אליך אבל ביומא דדינא לא צריך למימרא שליחא דתלתא [שלחוהו] שזה דבר ידוע הוא דביומא דדינא תלתא יחבי: **תשלומי** כפל והשלומי ד' והי' בג' [מומחין]. איקמה רב נחמן בר יעקב בדיני קנסות ולפיכך צריך ג' מומחין כי ההדיוטות אפילו עשרה פסולין לדון דיני קנסות. האונס והמפתה בג' שהן דיני קנסות: **ירושלמי** ר' (מינא) [מנא] אמר בנערה מארסה פליגי ונדחו דבריו אבל חלקו במוציא שם רע. רבי מאיר סבר לייסרו ולענשו בג' ואם נמצאו דבריו אמת בכ"ג. וחכ"א הכל בכ"ג ואמר עולא בחוששין ללעז פליגי כלומר אם ישבו שלשה לדין על הבעל לענשו ולייסרו ודקדקו ונמצאו דבריו אמת כיון שהן דיני נפשות צריכין להוסיף עליהן עשרים אחרים אתי למימר לא אוסיפו עליהן הני עשרים אלא משום דקדמאי לא הוו ידעי למדן האי דינא ומפקי לעז עליהן ורבי מאיר לא חייש ללעז וחכמים חיישי הלכך הוי המלקות והענש מבתחילה בכ"ג. ואם נמצאו הדברים אמת הם הן הדיינין עליה דיני נפשות. רבה אמר מתניתין כגון דיחבי כ"ג לעיני בהאי דינא ונפקי (תרי) [כ"] מיניהו ואמר להו דיינו לי מיהת על הענוש ועל המלקות ר' מאיר סבר דיני להו דממון הוא ולא חיישינן לכבוד הני (תרי) [כ"] דנפק וחכמים חיישי לכבודן

פסילנא לך. מרמיק היה עלמו מבל מן הדין לא מיפסיל וכן הוהו דשני דייני גזירות (כתובות קה:) דאייתי ליה לגא דפיר: **מפיקנא** לך רב מאונך. דמשמתינא לך והא דקאמר כמו"ק (דף ח.) מעודה לתלמיד אינו מעודה לרב הני מילי בשמעתא אותו לכבוד עלמו אבל בשם שמים לא: **מוציא** שם רע. פי' בקונטרס שהבעל טוען פתח פתוח מלאתי להפסידה כתובתה וקשה לר"ת מדא דבני אונס ומפתה קתני לה שהן קנסות ועוד דבכל דוכתא שמזכיר מוציא שם רע הוי לענין ק' מלעיס ועוד דג' דמתניתין מומחין הן ובכתה דוכתי אשכחן שדנין דיני כתובה בבבל וכן נוהגין עכשיו ועוד מה שמפרש עמי מושבין ללעז מתוך שיטעון פתח פתוח מלאתי חייסינן שמא ישמעו עדים ויבואו ויעידו שזיעתה אין לשון לעז נופל על זה אלא על דבר שהוא שקר כמו (גיטין דף ה:) ממלאת אתה מוציא לעז על גיטין הרשאים ועוד דקאמר דוגו לי מיהת דיני ממונות מי דוחקו כל זמן שאין האשה תובעת אותו כתובתה ועוד דקאמר תבעו ממון בשלשה תבעה מיבעיא ליה ועוד מה שייך תביעה (ד) שאינו בא אלא לפטור את עלמו מכתובתה ועוד ובמקום דאיכא נפשות משמע דבהכיא ממון אייבי ועוד שמעתי מהר"ף דלר' מאיר דאית ליה כתובה דאורייתא בפרק אף על פי (כתובות דף נ:) אינו נאמן להפסידה כתובתה דלוקא למ"ד כתובה דרבנן נאמן כדמוכח בפ"ק דכתובות (דף י.) דאמר רב נחמן חכמים תיקנו לבנות ישראל לבתולה מאתים ולאלמנה מנה והם האמינוהו כו' ומפר"ת דכולה שמעתי' איירי לענין ק' מלעיס שהאב תובע לבעל ומושבים ללעז היינו לעז הדיינים כגון שהבא הבעל עדים שזיעתה והוכחשו דמיחייב הבעל השתא ק' מלעיס דרבנן שבני בעי כ"ג דאי בג' מיישינן שמא אמ"כ יבואו עדים שזיעתה ויצטרך להוסיף עד כ"ג ואתי להוליא לעז על הרשאים ומר שלפי שלא ידעו לדון הוסיפו עליהן ודוקא הוכחשו אבל הוחמו מו לא חיישינן לשהדי אחריני דמוכחא מילתא דאשהדי שקרי מהדר הבעל אבל בהוכחשו או לא כוונו עדותן אמתי אפשר לחיות דקושטא הוה קאמרי ואיכא למיחש טפי דילמא אתו אחריני ור' מאיר לא חיש ללעז הדיינין ואין לדמות ליומיפו הדיינים דלקמן (דף כט.) דלא חיישינן ללעז הדיינין:

רבה

פסילנא לך לדינא אמר ליה רב לרב כהנא פוק דייניה חזייה דהוה קא גאים [ביה] א"ל אי צייתא צייתא ואי לא מפיקנא לך רב מאונך בקטן בגדול תשמעון אמר ריש לקיש שיהא חביב עליך דין של פרוטה כדין של מאה מנה למאי הלכתא אילימא לעיוני ביה ומיפסקיה פשיטא אלא לאקדומיה לא תגורו מפני איש (א"ר חנן אל תכנים דבריך מפני איש) כי המשפט לאלהים הוא א"ר חמא ברבי חנינא אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שנוטלין מזה ממון ונותנים לזה שלא כדין אלא שמטריחין אותי להחזיר ממון לבעליו והדבר אשר יקשה מכם א"ר חנינא ואיתימא רבי יאשיה על דבר זה נענש משה שנאמר ויקרב משה את משפטן לפני ה' מתקיף לה רב נחמן בר יצחק מי כתיב ואשמיעכם ושמעתיו כתיב אי גמירנא גמירנא ואי לא אזלינא וגמירנא אלא כדתניא ראויה פרשת נחלות שתיכתב על ידי משה רבינו אלא שזכו בנות צלפחד ונכתב על ידן ראויה היתה פרשת מקושש שתיכתב ע"י משה רבינו אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו ללמדך שמגלגלין חובה ע"י חייב וזכות על ידי זכאי כתיב ואצוה את שופטיכם בעת ההיא וכתיב ואצוה אתכם בעת ההיא אמר רבי אלעזר אמר רבי שמלאי אזהרה לציבור שתהא אימת דיין עליהן ואזהרה לדיין שיסבול את הציבור עד כמה אמר רבי חנן ואיתימא רבי שבתאי כאשר ישא האומן את היונק כתיב כי אתה תבוא וכתיב כי אתה תביא אמר רבי יוחנן אמר לו משה ליהושע אתה והזקנים שבדור עמהם אמר לו הקב"ה טול מקל והך על קדקדם דבר אחד לדור ואין שני דברין לדור תנא זימון בשלשה מאי זימון אילימא ברכת זימון והתניא זימון וברכת זימון בשלשה וכי תימא פרושי קמפרש מאי זימון ברכת זימון והתניא זימון בשלשה ברכת זימון בשלשה אלא מאי זימון אזמוני לדין כי הא דאמר רבא הני בי תלתא דייני דיתבי ואזיל שליחא דבי דינא ואמר מפומא דחד לא אמר כלום עד דאמר משמיה דכולהו הני מילי בלא יומא דדינא אבל ביומא דדינא לית לן בה: תשלומי כפל כו': שלח ליה רב נחמן בר רב חסדא לרב נחמן בר יעקב ילמדנו רבינו דיני קנסות בכמה מאי קמיבעיא ליה הא אגן תנן בשלשה אלא יחיד מומחה קמיבעיא ליה דאין דיני קנסות או לא אמר ליה תניתוה תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלשה מאי שלשה אילימא שלשה הדיוטות האמר אבוה דאבוך משמיה דרב אפילו עשרה והן הדיוטות פסולין לדיני קנסות אלא מומחין וקאמר שלשה: וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים ושלשה: וכי יש בו דיני נפשות מאי הוי אמר עולא בחוששין ללעז קמיפלגי רבי מאיר סבר אין חוששין ללעז ורבנן סברי חוששין ללעז רבא אמר כולי עלמא ללעז לא חיישינן והכא בחוששין לכבודן של ראשונים קמיפלגי והב"ע כגון דאיכניף בי עשרין ותלתא למידן דיני נפשות ואיבדור ואמר להו דיינו לי מיהא דיני ממונות מיתיבי

מיתיבי

ומפסידה. רבי מאיר סבר בשלשה דאין מושבין לכבוד הראשונים ודנין אפילו בשלשה ובבנן סבבי מושבין לכבוד הראשונים ובבי כולהו: וחכ"ל

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com